

Василь Салій

Коли ми знайомимось одні з одними, запитуємо: «Як твоє ім'я?», «Як Вас звати?». Першим нашим враженням про особу є враження від її імені. Усім нам подобається, коли нас називають по імені, і неприємно, коли наше ім'я забувають. Це наводить на думку, що ім'я не є просто сполученням літер, не лише словом, за допомогою якого нас означають. Поряд з важливою практичною роллю імені воно несе в собі набагато глибший зміст. Ім'я – це своєрідний знак, символ, який відображає внутрішню сторону речей – їхній сенс. Забрати у людини ім'я – це немов позбавити її існування, принизити гідність. Так карали ув'язнених у концтаборах, замінюючи ім'я людини номером. Тож погляньмо ближче на феномен імені та його значення у житті людини.

Ім'я у Біблії

Ім'я у Стародавньому Ізраїлі було чимось більшим, ніж просто назвою особи чи речі. Воно або визначало роль тієї чи іншої особи у світі (наприклад Єва – «мати всіх живих»), або ж окреслювало якусь особливу рису його носія (Ісав – «волохатий»), або нагадувало про події під час його народження (Ісаак – «Бог сміється» у відповідь на сміх Авраама і Сарі, які дізнались про те, що у них, старших людей, буде син). Людина сприймалась за принципом: «яке її ім'я, така й вона». Ім'я у Біблії фактично ототожнювалось з особистістю його власника. Існувало також переконання, що взивання до чийогось імені давало владу над його носієм, робило його залежним. Господь наказав Адаму надавати імена усьому творінню, таким чином демонструвалась вищість людини над світом. Це означає, що за задумом Божим людина є володарем світу. Кличучи по імені вибраний народ до особливої місії, Бог показує свою владу над Ізраїлем.

Господь кликав по імені всіх осіб, яких обрав для особливого служіння: Мойсея (Вих 3,4), Самуїла (1 Сам 3, 4) та ін. Часом Бог змінював імена деяким своїм слугам, що означало їх нове післанництво, свідчило про особливе Боже заступництво. Таким чином Яків став Ізраїлем (Бут 32,29), Аврам – Авраамом (Бут 17,4), апостол Симон – Петром (Мт 16,18). Сьогодні маємо звичай зміни імені ченця під час постригу, що символізує зміну

покликання людини.

Вагу імені у біблійній культурі підкреслюють численні родоводи, які зустрічаються як у Старому, так і Новому Завітах (Бут 5; Мт 1, 1-17).

Ім'я Боже

У книзі Виходу Бог відкриває людині своє ім'я: «І промовив Бог до Мойсея: Я той, хто є. І додав: Так промовиш до синів Ізраїля: «Я – є післав мене до вас» (Вих 3,14). Відкриття імені у людей означало вияв довіри, дружби, любові. Якраз у цьому контексті слід розуміти відкриття Божого імені. Що воно означає? Бог – Той, Хто є (від дієслова «бути»; Суций – слов., Ягве – евр.), тобто його існування завжди актуальне, охоплює минуле, теперішнє і майбутнє. Боже ім'я передає нам сутність Бога. Людина живе у часі та просторі: росте, старіє, вмирає. Бог є понад часом і простором. Бог не змінюється, він завжди той самий. Іншими словами Бог був, є і буде вічно.

Знання Божого імені було умовою прикликання його у небезпеках, уможливило контакт людини з Господом. Боже ім'я було священним для вибраного народу. Тому його намагались без потреби не вимовляти, а з часом право виголошувати Господнє ім'я перейшло лише до первосвященика, який робив це один раз на рік – в день відкуплення, коли він входив у Свята Святих, де складав відкупительну жертву кадінням за гріхи народу. Якою була мета заборони вимовляти Боже ім'я? – Щоб людина розуміла, що воно не є магічним знаряддям, яке можна використовувати у власних цілях. Це убезпечувало Господнє ім'я від надуживань і суто світського використання. Замість імені Ягве використовувались інші назви Бога – наприклад Адонай – Владика, Господь. Звідси маємо заповідь – «Не взивай намарне імені Господа Бога твого». Вона вчить нас почитати святе Боже ім'я і водночас застерігає, що коли ми призвичаїмось взивати Господнє ім'я без потреби, то і під час молитви не зможемо вимовляти його з благоговінням.

Сила Ісусового імені

Ім'я Ісус у єврейській мові означає «Ягве є спасінням». Ще на початках християнства зауважили, що той, хто вимовляє ім'я Ісус, входить у сферу Його спасенного діяння, у сферу Його міці і сили. Святе Письмо оповідає нам, що іменем Ісуса лікували хворих (Ді 3,6), усували зло (Мк 9,38; Мт 7,22), творили чудеса (Мт 7,22; Дія 4,30). Молитва, яку возносять в ім'я Ісуса, завжди буде вислухана (Йо 16, 23-24). Прикликання імені Ісус уприсутнює Його самого, єднає з Ним, є захистом від зла.

Прикликання Ісусового імені отримало вираження в Ісусовій молитві. Ця практика Східної Церкви, початки якої пов'язані з зародженням монашества, полягає у багаторазовому

повторенні імені «Ісус». З часом виникла усталена молитовна формула, яку ми використовуємо й до сьогоднішнього дня: «Господи Ісусе Христе, Сину Божий, помилуй мене грішного». Існують і коротші формули, але суть усіх цих молитов одна й та ж: перетворити молитву словесну на молитву серця, або, як навчали святі Отці, зійти умом до серця, щоб досягти єднання з Богом. Ісусова молитва має велику силу. Отці радили тим, хто хоче глибше практикувати цю молитву, знайти собі досвідченого духівника, який провадитиме молільника на шляху до Бога.

Значення імені для християнина

Людина від народження стає носієм імені, яке є невід'ємною частинкою її існування. Наречення дитини є важливим моментом у її житті та житті її батьків. Сьогодні ми здебільшого носимо імена християнських святих. Тому слід розуміти, що іменуючи немовля, батьки вибирають їй небесного покровителя, який своє земне життя присвятив Богові і тепер, будучи прославленим у небесах, предстоїтиме за свого підопічного перед Господом. Ім'я має пригадувати людині життя і чесноти святого, спонукати до його наслідування. Отже вибір імені для дитини – дуже відповідальна місія. Духовні вчителі радили називати християнина на честь святих, які є важливими для батьків чи якимось з ними пов'язані. Існує гарна традиція нарекати дитину іменем того святого, в день пам'яті якого вона народилась. Часто українці називали дітей іменами своїх предків. Більшість християнських імен мають єврейське, грецьке, римське та слов'янське коріння. Слід пам'ятати, що іменування дитини не має бути даниною моді, бо вона з часом пройде, а «модне» ім'я залишиться з дитиною на все життя, приносячи їй незручності та проблеми. Бог знає нас на ім'я. Про це говорить старозавітний пророк Ісая: «Господь покликав мене від утроби, від лона матері моєї назвав моє ім'я» (Іс 49,1). У Бога наша особистість ототожнюється з іменем. Свідченням цього є поминання вірних на Літургії: священник вголос зачитує саме імена, без прізвищ і по батькові. Христос закликає апостолів радіти не тому, що їм коряться духи, а тому, що їх імена записані на небі (пор. Лк 10,20). Це є важливіше, ніж будь-які вміння чи здібності, здобутки. Це для людини найбільше щастя. Саме до того, щоб наші імена були записані на небі, ми маємо прагнути у своєму житті і спрямовувати усі свої зусилля. Тому не личить християнам давати одні одним прізвиська, «клички», тим більше, якщо вони ображають особу. Бог знає людину саме по імені, тоді чому ми маємо називати її якимось по-іншому?

Отож, дорогі читачі, пам'ятаймо, що своїм іменем ми міцно пов'язані з Іменем Господа Ісуса Христа і Його святими. Молімося до свого небесного покровителя, вивчаймо його житіє, наслідуймо його чесноти. А якщо не знаходимо свого імені серед переліку святих, то живімо боговгодним життям, щоб саме ми стали першими, чиє ім'я буде почитатися, як почитається ім'я святого!